95- KITABUT-TEMENNÎ
1- Temenni Hakkinda Gelen Seyler Ve Sehîd Olmayi Temenni Eden Kimse Babi
2- Hayir Temenni Etmek Ve Peygamber(S)'In: "Benim Uhud Dagi Kadar Altinim Olsa... " Sözü Babi
3- Peygamber(S)'in: "Hacc Aylarinda Umrenin Cevazini Simdi Hatirladigim Gibi Ihrama Girerken De Önden Bilmis Olaydim, Kurbanlik Sevk Etmezdim" Sözü Babi
4- Peygamber(S)'In: 'Keski Söyle Söyle Olsaydi*' Demesi Babi
5- Kur'ân Okumayi Ve Ilim Ögrenmeyi Temenni Etmek Babi
6- Mekruh Olacak Temenniler Babi
7- Kisinin "Eger Allah Olmayaydi, Biz Kendiligimizden Dogru Yolu Bulamazdik" Sözü Bâbi
8- Düsmanla Karsilasmak (Harbetmek) Temennisinin Keraheti Babi
9- "Keski Söyle Olaydi" Diye Temenni Etmenin Caiz Olmasi Babi

Rahman ve Rahim olan Allah'in ismiyle

95- KITABUT-TEMENNÎ
(Temenni Kitabi)

1- Temenni Hakkinda Gelen Seyler Ve Sehîd Olmayi Temenni Eden Kimse Babi [1]

1-.....Ebû Hureyre (R) söyle demistir: Ben Rasûlullah(S)'tan isittim, söyle buyuruyordu: '" 'Nefsim elinde bulunan A ilah 'a yemîn ederim ki, sayet (acizlik hâllerinde) kendilerini yükleyecek binekler bulamadigim zamanda bile cihâddan benim ardimda geri kalmalarini kerîh görüp istemeyecek birtakim adamlar olmasaydi, Allah yolunda cihâda giden hiçbir seriyyemden geri kalmazdim. Allah bilir ki, Allah yolunda öldürülüp diriltilmeyi, ondan sonra öldürülüp diriltilmeyi, ondan sonra öldürülüp diriltilmeyi, sonra öldürülmeyi ne kadar isterdim!" [2].

2-.....Bize Mâlik, Ebu'z-Zinâd'dan; o da el-A'rec'den; o da Ebû Hureyre(R)'den haber verdi ki, Rasûlullah (S) söyle buyurmustur: "Nefsim elinde bulunan Allah'a yemîn ederim ki, ben Allah yolunda mukaatele edip öldürülmemi, ondan sonra diriltilip öldürül-memi, ondan sonra diriltilip öldürülmemi, ondan sonra diriltilmemi ne kadar isterdim!"
Râvî: Ebû Hureyre bu "Öldürülmemi" kelimelerini üçer defa söylerdi de: Peygamber'in bunu böyle söyledigine Allah adiyle sehâ-det ederim! derdi, demistir [3].

2- Hayir Temenni Etmek Ve Peygamber(S)'In: "Benim Uhud Dagi Kadar Altinim Olsa... " Sözü Babi

3-.....BizeAbdurrazzâk, Ma'mer'dentahdîsettiki, Hemmâm ibn Münebbih es-San'ânî, Ebû Hureyre(R)'den söyle isitmistir: Peygamber (S) söyle buyurdu: "Benim Uhud Dagi kadar altinim olsaydi, ondan bir dînâr yanimda bulundugu hâlde üzerimden üç gece geçmemesini isterdim. Ancak

üzerimdeki bir borç hakkinda ayirip da onu kabul edecek kimseyi bulmak maksadiyle gözetlemekte 'oldugum altin müstesnadir"[4].

3- Peygamber(S)'in: "Hacc Aylarinda Umrenin Cevazini Simdi Hatirladigim Gibi Ihrama Girerken De Önden Bilmis Olaydim, Kurbanlik Sevk Etmezdim" Sözü Babi

4-.....Âise (R) söyle demistir: Rasûlullah (S): "Isimden sonradan bildigim hacc aylarinda umrenin cevazini, evvelden bilmis olaydim, kurbanlik sevketmez ve insanlarla beraber umre sebebiyle ihramdan çiktiklari zaman elbette ben de ihramdan çikardim" buyurdu [5].

5-.....Câbir ibn Abdillah (R) söyle demistir: Bizler (Veda Hacci yolunda) Rasülullah'in beraberinde idik. Yalniz hacc niyetiyle ihrama girdik ve zu'1-hiccenin dördünde Mekke'ye geldik. Peygamber (S) bizlere Ka'be'yi tavaf ve Safa ile Merve arasini sa'y etmemizi ve bu haccimizi umre yapmamizi ve ihramdan çikmamizi emretti de, "Ancak beraberinde kurban bulunanlar müstesnadir, onlar ihramlarinda devam ederler" buyurdu.
Câbir dedi ki: Bizlerden Peygamber ve Talha'dan baska kimsenin beraberinde kurban yoktu. Bîr de Alî, Yemen'den gelmis, kurbani beraberinde getirmis ve:
— Ben, Rasülullah'in ihrama girdigi gibi ihrâmlandim! demisti. Hacci umre yapmakla me'mûr olanlar (bu hâle taaccüb ederek):
— Bizler herbirimizin erkeklik organi (kadinlarimizla faydalanmamiz sebebiyle) menî akitir hâlde Minâ'ya gidecegiz (de Rasûlullah ihrâmli kalacaktir)! demislerdi.
Bu sözleri isitince Rasûlullah:
— "Ben eger hacc aylarinda umrenin cevazini simdi bildigim gibi ihrama girerken de önceden bilmis olaydim, kurban sevketmez-dim. Ve yanimda kurbanim olmasaydi simdi (ben de sizin gibi) ihramdan çikardim" buyurdu.
Câbir söyle dedi: Surâka ibn Mâlik el-Mudlicî, Peygamber Akabe cemresini taslarken karsi geldi de:
— Yâ Rasûlallah! Bu hacci umreye çevirmek bize mi hâsstir? diye sordu.
Rasûlullah:
— "Hayir size hâss degil, ebedîdir" buyurdu.
Câbir söyle dedi: Aise Mekke'ye hayizli olarak geldi. Peygamber ona bütün hacc ibâdetlerini yapmasini, yalniz temizleninceye kadar Ka'be'yi tavaf etmemesini ve namaz kilmamasini emretti. Nihayet Bathâ denilen Muhassab mevki'ine konakladiklari zaman Âise (temizlendi ve tavaf etti de):
— Yâ Rasûlallah! Sizler bir hacc ve bir umre ile gidiyorsunuz da ben bir tek hacc ile mi dönecegim? dedi.
Râvî dedi ki: Sonra Rasûlullah, Âise'nin kardesi Abdurrahmân ibn Ebî Bekr es-Siddîk'a, kizkardesini Ten'îm'den umre yapmasi için oraya kadar beraberinde götürmesini emretti. Âise hacc günlerinden sonra zu'1-hicce ayinda oradan bir umre yapti [6].

4- Peygamber(S)'In: 'Keski Söyle Söyle Olsaydi*' Demesi Babi

6-.....Âise (R) söyle demistir: Peygamber (S- Medine'ye hicret ettigi zaman düsman saldirisindan endîse ederek) bir gece uyuya-, madi da:
— "Keski sahâbîlerimden elverisli bir kisi bu gece beni, bekçilik edip, muhafaza etseydi!" dedi.
Tam bu sirada biz ansizin bir silâh sesi isittik. Rasûlullah:
— "Bu kimdir?" diye sordu. Kendisine:
— Sa'd ibn Ebî Vakkaas'tir yâ Rasûlallah! Seni bekleyip korumak için geldim! diye cevâb verildi.
Bunun üzerine Peygamber uyudu, hattâ biz O'nun horladigini isittik [7].
Ebû Abdillah Muhammed ibn Ismâîl el-Buhârî söyle dedi: Âise, Bilâl'in su siiri söyledigini bildirdi:
Elâ leyte si'rî hel ebîtenne leyleten, Bi-vâdin ve havli izhirun ve celîlu! Ve hel eriden yevmen miyâhe micerinetin, Ve hel yebduven lî Sâmetün ve Tafîlu!
(— Sunu bilmek isterim ki: Mekke vâdîsinde etrafimi izhir ve celîl otlari sararak bir gece olsun geceler miyim? Bir gün gelip de Ukâz'daki Mecenne sularinin basina varir miyim? Mekke'nin Sâme ve Tufeyl Daglan acaba bir kerre daha bana görünürler mi?)
Âise:
— Ben Bilâl'in bu sözlerini Peygamber'e haber verdim, dedi [8].

5- Kur'ân Okumayi Ve Ilim Ögrenmeyi Temenni Etmek Babi

7-.....Ebû Hureyre (R) söyle demistir: Rasûlullah(S) söyle buyurdu: "Iki hasletten baskasinda gibîa edismek yoktur: Biri o kimsedir ki, Allah ona Kur'ân ilmi vermis, o da gecenin saatlerinde ve gündüz zamanlarinda Kur'ân 'i okur durur. Onu isiten kimse de 'Keski Fulân kimseye verildigi gibi bana da Kur'ân ilmi verilseydi, elbette ben de onun yapmakta oldugu gibi yapardim' der, Ikincisi de su kimsedir ki, Allah ona mal vermistir, o da malini hakk yolunda sarfet-mektedir. Onu gören kimse de 'Keski su zâta verilen mal gibi bana da verilseydi de onun hayir islemekte oldugu gibi elbette ben de isleseydim' der" [9].
Bize Kuteybe ibn Saîd tahdîs etti. Bize Cerîr ibn Abdilhamîd bu geçen hadîsi tahdîs etti [10].

6- Mekruh Olacak Temenniler Babi

"Allah'in, kiminizi kiminizden üstün kilmaya vesile yaptigi seyleri temennî etmeyin. Erkeklerin, kendi kazandiklarindan bir payi oldugu gibi, kadinlarin da yine kendi kazandiklarindan bir hissesi vardir. Allah'tan, O^nun lûtfundan isteyin. Sübhesiz ki, Allah herseyi hakkiyle bilendir" (en-Nisâ: 32) [11].

8-.....,en-Nadr ibnu Enes söyle demistir: Enes ibn Mâlik (R):
Eger ben Peygamber(S)'i "Sakin ölüm temenni etmeyiniz!" buyururken isitmis olmasaydim, muhakkak ölümü temennî ederdim, dedi [12].

9-.....(Tabiî büyüklerinden) Kays ibn Ebî Hazim söyle demistir: Biz hastaliginda Habbâb ibnu'l-Erett(R)'e iyâdet ediyorduk. Vücûdunun yedi yerine daglama tedavisi uygulamisti. Habbâb hastaliginin siddetli istirabini ifâde ederek:
— Eger Rasûlullah (S) bizlere ölüm temennî etmemizi nehyet-meseydi, muhakkak ölümü temennî ederdim! Dedi [13].

10-.....Biz Ma'mer, ez-Zuhrî'den; o da Ebû Ubeyd'den –onun ismi Sa'd ibnu Ubeyd mevlâ Abdurrahmân ibn Ezher'dir- haber verdi ki, Rasûlullah (S) söyle buyurmustur: "Sizin hiçbiriniz sakin ölüm temennî etmesin! Eger o, sâlih bir kimse ise (hayâtta oldukça) salâh ve faziletini artirmasi umulur. Eger fena bir kimse ise onun da tevbe edip Allah'in rizâsini kazanmasi umulur!" [14].

7- Kisinin "Eger Allah Olmayaydi, Biz Kendiligimizden Dogru Yolu Bulamazdik" Sözü Bâbi

11-.....el-Berâ ibn Âzib (R) söyle demistir: Peygamber (S) Ahzâb gününde (Hendek kazilirken) bizimle beraber toprak tasiyordu. Yemîn olsun ben O'nu, karninin beyazligini toprak örtmüs hâlde gördüm, Kendisi (îbnRevâha'mn) su beyitlerini söylüyordu: "Levlâ ente me'htedeynâ nahnu Velâ tasaddaknâ velâ salleynâ Fe-enzilen sekîneten aleynâ înne'l-ulâ -ve bazen de söyle dedi:-
Inne'l-melee kad bagav aleynâ Izâ erâdû fitneden ebeynâ ebeynâ
(= Sen olmasaydin biz dogru yolu bulamazdik. Sadaka da veremez, namaz da kilmazdik. Sen bizim üzerimize sekînet indir.
Çünkü onlar -yâhud: O topluluk- bize tecâvüz etmislerdir. Onlar bize fitne yapmak istedikleri zaman, bizler fitneden çekindik, çekindik!)"
Rasûlullah bunlari söylerken sesini yükseltiyordu [15].

8- Düsmanla Karsilasmak (Harbetmek) Temennisinin Keraheti Babi

Düsmanla karsilasmanin kerîh oldugu hadîsini el-A'rec, Ebû Hureyre'den; o da Peygamber(S)'den olmak üzere rivayet etmistir [16].

12-.....Bize Ebû Ishâk, Mûsâ ibn Ukbe'den; o da Umer ibn Ubeydillah'in himayesinde olan Ebu'n-Nadr Sâlim'den tahdîs etti. Bu Ebu'n-Nadr, efendisi Umer'in kâtibi idi. Ebu'n-Nadr söyle dedi: Abdullah ibn Ebî Evfâ (R), efendisi ve Kureys ileri gelenlerinden olan Umer ibnu Ubeydillah'a bir mektûb yazdi da bu mektubu ben okudum. Bu mektubun içinde Rasûlullah(S)'in: (Ey insanlar!) Düsmanla karsilasmak (harbetmek) temennietmeyiniz! Fakat Allah'tan harb felâketinden selâmette kilmasini isteyiniz" buyurdugu hadîsi vardi [17].

9- "Keski Söyle Olaydi" Diye Temenni Etmenin Caiz Olmasi Babi

Çünkü Yüce Allah, Lût Peygamber'in su sözünü haber verdi: "Eger size (yetecek) bir kuvvetim olsaydi, yâhud
sarp bir kaleye siginabilseydim! dedi1' (Hûd: so) [18].

13-.....Bize Ebu'z-Zinâd tahdîs etti ki, el-Kaasim ibn Muhammed söyle demistir: Ibn Abbâs (R) birbirleriyle la'netlesen karakocayi zikretti. Bunun üzerine Abdullah ibnu Seddâd, îbn Abbâs'a:
— Bu kadin, Rasûlullah(S)'in "Beyyinesiz olarak bir kadini rec-meder olaydim (bu kadini recm ederdim)*' buyurdugu kadin midir? diye sordu.
Ibn Abbâs:
— Hayir, o kadin Islâm'da kötülügü açiktan yapan (lâkin bu kötülükler onun üzerine beyyine üe sabit olmayan ve i'tirâf da etmeyen) bir kadin idi, demistir [19].

14- Bize Alî ibn Abdillah el-Medînî tahdîs etti. Bize Sufyân ibn Uyeyne tahdîs etti. Amr ibn Dînâr söyle dedi: Bize Atâ ibn Ebî Re-bâh tahdîs edip söyle dedi. Peygamber (S) bir gece yatsi namazâni gece karanligi olan atame vaktine kadar geciktirdi. Bunun üzerine Umer ibnu'l-Hattâb disari çikti da:
— Namaza gel yâ Rasûlallah! Mesciddeki kadinlar ve çocuklar uyudular! diye seslendi.
Akabinde Rasûlullah (S) basi su damlatarak disariya çikti ve:
— "Eger ümmetim üzerine -yâhud: Insanlar üzerine- mesakkat verecek olmasaydim..." -Sufyân ibn Uyeyne yine söyle dedi: "Ümmetim üzerine mesakkat verecek olmayaydim bu namazi iste bu saatte kilmalarini emrederdim" buyuruyordu.
Ve îbn Cureyc de Atâ ibn Ebî Rebâh'tan; o da Ibn Abbâs'tan söyle söyledi: Peygamber (S) o yatsi namazini geciktirdi. Umer de geldi ve:
— Yâ Rasûlallah! Kadinlar ve çocuklar uyudular! diye seslendi. Bunun üzerine Rasûlullah yan tarafindan yikanma suyunu eliyle silerek disari çikti da:
— "Su muhakkak ki yatsi namazi vakti budur. Eger ümmetim üzerine mesakkat yükleme korkusu olmasaydi..." buyuruyordu.
Amr ibn Dînâr söyle dedi: Bize Atâ bu hadîsi, senedinde Ibn Ab-bâs olmayarak tahdîs etti. Amma Amr ibn Dînâr kendi rivayetinde: Rasûlullah basi su akitarak çikti, dedi.
Ibn Cureyc de: Bedeninin yanindan yikanma suyunu eliyle silerek disari çikti, dedi.
Amr ibn Dînâr: "Eger ümmetim üzerine mesakkat yüklemem korkusu olmasaydi" demistir.
Ibn Cureyc de: "Su muhakkak ki, yatsi namazi vakti budur. Eger ümmetime mesakkat vermem olmasaydi (elbette bu saatin yatsi namazi saati oltnasiyle hükmederdim)" diye söyledi.
Ve Ibrâhîm ibnu'l-Munzir söyle dedi: Bize Ma'n tahdîs etti. Bana Muhammed ibn Müslim, Amr ibn Dînâr'dan; o da Atâ ibn Ebî Rebâh'tan; o da Ibn Abbâs'tan; o da Peygamber(S)'den olmak üzere tahdîs etti [20].

15-.....Bize el-Leys, Ca'fer ibn Rabîa'dan tahdîs etti ki, Abdurrahmân ibn Hürmüz el-A'rec de söyle demistir: Ben Ebû Hurey-re(R)'den isittim, Rasûlullah (S): "Ümmetim üzerine mesakkat

vermek korkusu olmasaydi, kendilerine muhakkak misvak kullanmalarini emrederdim" buyurmustur.
Ona Süleyman ibnu'l-Mugîre, Sabit el-Bunânî'den; o da Enes'-ten; o da Peygamber(S)'den olmak üzere mutâbaat etmistir [21].

16-.....Bize Humeyd et-TavîI, Sabit el-Bunânî'den tahdîs etti ki, Enes (R) söyle demistir: Peygamber (S) ramazân ayinin sonunda (iftar vaktinde yemeyip içmeyerek) orucunu birbirine uladi. Bunun üzerine birtakim insanlar da oruçlarini (arada birsey yemeyerek) birbirine uladilar. Onlarin bu oruç ulamalari Peygamber'e ulasinca:
— "Eger ay benim için uzatilsaydi, bu derinlemesine gidicilerin derinlestirmelerini terkedecekleri bir ulamayi muhakkak yapardim, Sübhesiz ben sizin gibi degilim. Ben, Rabb'im beni doyurur ve içirir hâlde bulunurum" buyurdu.
Süleyman ibnu'l-Mugîre, Sâbit'ten; o da Enes'ten; o da Peygam-ber'den olmak üzere rivayet etmekte Humeyd'e mutâbaat etmstir [22].

17-..... Ve el-Leys söyle dedi: Bana Abdurrahmân ibnu HâIid, Ibn Sihâb'dan tahdîs etti. Ona da Saîd ibnu'l-Müseyyeb haber verdi ki, Ebû Hureyre (R) söyle demistir: Rasûlullah (S) ulama orucu tutmaktan nehyetti. Sahâbîler:
— Yâ Rasûlallah! Sen bir günün orucunu öbür güne ekliyorsun? dediler.
Rasûlullah:
— "Sizin hanginiz bana benzer? Ben, Rabb'im beni doyurur ve Rabb'im bana su içirir hâlde gecelerim" buyurdu.
Fakat sahâbîler oruçlari birbirine eklemekten vazgeçmediklerinde, Rasûlullah oruçlarini bir gün, sonra bir gün daha (arka arkaya iki gün) birbirine ekledi. Sonra (üçüncü günü) hilâli gördüler. Bunun üzerine Rasûlullah oruç eklemekten vazgeçmeyenleri tevbîh eder gibi:
— "Eger hilâl gecikseydi, sizin için (ders olsun diye) ben de o kadar daha artirirdim!" buyurdu [23].

18-.....Âise (R) söyle demistir: Ben Peygamber(S)'e îsmâîl'in duvarindan:
— Bu duvar Beyt'ten midir? diye sordum.
Rasûlullah:
— "Evet (duvar, Beyt'tendir)" buyurdu.
Ben yine:
— Kureys için ne mâni' vardi ki bu duvari Beyt'e girdirmediler? dedim.
Rasûlullah:
— "Senin kavmin Kureys'in bu hicri Ka'be'ye girdirmeye bütçeleri yetmedi (Beyt'i daralttilar)" diye cevâb verdi.
Ben:
— Ka'be'nin kapisi niçin bu kadar yüksektir? diye sordum.
Rasûlullah:
— "Senin kavmin dilediklerini Beyt'e koymak, dilediklerini de

koymamak için" cevâbim verdi.
Sonra Rasûlullah:
— "Yâ Âise! Eger senin kavmin Kureys, Câhiliyet devrine yakin olmasaydi ben duvari Beyt'e katmak, Beyt'in kapisini da yer seviyesine indirmek isterdim. Fakat böyle yapildiginda kavminin kalbleri-nin kirilmasindan endîse ederim" buyurdu [24].

19-.....Ebû Hureyre (R) söyle demistir: Rasûlullah (S) söyle buyurdu: "Eger hicret olmasaydi, ben muhakkak Ensâr'dan bir kisi olurdum. Eger Ensâr bir dere yâhud bir dag yoluna girselerdi, muhakkak ben Ensâr'in vadisine yâhud Ensâr'in dag yoluna girerdim!" [25].

20-.....Bize Vuheyb, Amr ibn Yahya'dan; o da Abbâd ibn Temim'den; o da Abdullah ibn Zeyd(R)'den tahdîs etti ki, Peygamber (S) söyle buyurmustur: 'Eger (tebdili caiz olmayacak) hicret olmasaydi, elbette ben Ensâr'dan bir kimse olurdum. Eger insanlar bir vâ-dîye yâhud bir dag yoluna girip giîselerdi, ben muhakkak Ensâr'in vadisine ve dag yoluna girer giderdim/"
Bu hadîsi Enes'ten; o da Peygamber'den "Bir dag yoluna girseydi. .." lafziyle rivayet etmekte Ebû Teyyâh da Abbâd ibn Temîm'e mutâbaat etmistir [26].

---

[1] el-Menyu: Takdir eylemek ma'nâsinadir... Sârih der ki: Bu madde takdîr ma'-nâsina konulmus olup diger ma'nâlar birer su'be ile ondan dallanirlar...
el-Menâ ve'l-Meniyye:... Kasd ve arzu ma'nâsinadir ki, istek ta'bîr olunur.
et-Temennî, tefa'ul vezninde bir nesneyi dilemek ve ummak ma'nâsinadir ki, takdîr ma'nâsmdan alinmistir, arzu "eyledigi nesneyi nefs ve muhayyilede takdîr ve tasvirden ibarettir.
et-Münye, el~Minye, el-Umniye: Umulan ve temennî olunan arzuya ve maksûda denir... (Kaamûs Ter.).
Temennî, mümkün olsun, mum teni' ve muhal olsun, gelecege dâir birseyin meydana gelmesini dilemektir. Bu dilek ve irâde, bugz ve hased gibi kötülenen birseyle ilgili olmaz da hayirli birseye âid olursa makbuldür. Rica ile Temenni arasinda su fark vardir: Rica, mümkin olan seyi dilemege mahsûstur. Temennî ise mümkini de mümteni'i de sâmildir.

[2] Bu hadîste "Sümme = Sonra", alti kerre tekrar edilmis ve öldürülmekle sona erdirilmistir. Çünkü hedef sehîdlik oldugu için, onu sonuncu kilmistir. el-Vudd, Râgib'in dedigi gibi, birseyi sevmek ve meydana gelmesini temennî eylemektir. Fadl ve hayir temennî etmek, bunun vâki' olmasini gerekli kilmaz...
Bunun bir rivayeti Cihâd Kitabi, "Sehîdlik temennî etmek bâbi"nda geçmisti.

[3] Bu ayni hadîsin baska bir yoldan rivayetidir. Bunda "Sümme = Sonra" kelimesi yedi kerre tekrar edilmis, sonuçta "Diriltilmek" getirilmistir. Bunun fâidesi te'kîddir.

[4] Bu hadîsin bir rivayeti basliktaki lafizla Rikaak'ta geçmistir: Ebû Zerr (R) söyle demistir: Ben Peygamber'in beraberinde idim. Uhud'u görünce: "Benim için Uhud'un altin olmasini, ondan bir dînârin üç günden fazla yanimda beklemesini arzu etmem. O bir dinari da ben yalniz borç ödemek için hazirlarim..." buyurdu

[5] Çünkü kurban sahibinin kurban yerine ulasincaya kadar ihramdan çikmasi müm-kin olmaz. Peygamber bunu sahâbîlerin gönüllerini hos etmek için söylemistir. Zîrâ Rasûlullah ihrâmli iken kendilerinin ihramdan çikmalari onlara agir geliyordu. Bunun bahisleri Hacc Kitâbi'nda geçti.
el-îstidbâr:... Bir hususun önünde bilmedigi nesneyi, âhirinde bilmek ma'-nâsina kullanilir. îstikbâlrm ziddidir. "Istikbâl", bir nesneyi önünden bilip karsilamaktir .

[6] Bunun bir rivayeti Hacc Kitabi, "Hayizli kadm Ka'be'yi tavaftan baska bütün hacc fiillerini yapar bâbi"nda geçmisti.
Muhassab, Mekke ile Minâ arasinda bir yerdir. Tesrik günlerinden sonraki gece -ki bayramin dördüncü günü bittikten sonraki gecedir- orada geçirilir. Buraya "Hayfu Benî Kinâne" de denir.
Ten'îm, Mekkeliler'in mîkaadlanndan biridir. Harem hâricinde Mekke'ye
bir fersah mesafededir. Orada "Âise Mescidi" dedikleri bir mescid de vardir.

[7] Bunun bir rivayeti Cihâd Kitabi, "Gazvede bekçilik, nevbetçilik yapmak bâbi"n-da geçti. Buradaki basliga uygunlugu gâlib olarak mustehîle, az olarak da müm kine ilgili olan "Leyte"temenni harfinden dolayidir. Hadîste bekçilik ve temennî ettigi mekânda gece geçirmek sikklari; her ikisi de mevcûd bulunmustur.

[8] Bunun tamâmi Hicret Kitabi, "Peygamber'in Medine'ye gelisi bâbi"nda geçti. Basîiga uygunlugu Âise'nin Peygamber'e haber verdigi Bilâl Habesî'nin bu sözlerinde "Leyte" temennî harfinin bulunmasidir.

[9] Basliga uygunlugu "Keski Fulân kimseye verildigi gibi, bana da verilse idi"közlerinden alinir, çünkü bunda temennî etmek vardir.
Bu hadîsin bir rivayeti Ilim Kitâbi'nda, Abdullah ibn Mes'ûd hadîsinden olmak üzere geçmistir. Bir diger rivayeti de Kur'ân'in Faziletleri Kitâbi'nda yine Ebû Hureyre'den olmak üzere geçmistir. Tevhîd'de de gelecektir.

[10] Bu isnâdda iki seyh: Usmân ibn EbîSeybe ile Kuteybe ibn Saîd oldugu; bunlarin da Cerîr'den rivayet ettiklerine isaret vardir.

[11] Allah'in bâziniza digerinden fazla olarak bahsettigi mukadderati temenniye de kalkismayiniz, birbirinizin malina, mevkiine ve sâir nail oldugu vehbî veya kes-bî mazhariyetlerine göz dikmeyiniz. Zîrâ bu gibi temenniler evvelâ hased ve nef-sâniyet ve adavet uyandirir. Saniyen ilâhî takdir ve kismete razi olmamayi is'âr eder. Üçüncü olarak kendi hakkinda mukadder olmayan birseyi temennî etmek, kader hikmeti ile muâraza ve beyhude bir elemdir. Digerinin hakkinda kesb ile mukadder olani kuru kuru temennî bir atâlet, batâlet ve vakit zayi' etmektir. Kesbsiz mukadder olani temennî de bos bir muhal temennidir... Bunun için gerek erkek, gerek disiye yarasan, digerinin nasibini temennî degil, Allah'in kendisine bahsettigi kaabiliyet ve ictihâd ile mütenâsib olarak çalismak ve Allah'tan istemektir. Binâenaleyh çalisiniz ve Allah'tan ve Allah'in fazli ihsanindan isteyiniz de herkesin elindeki seyleri temennî etmeyiniz. Allah herseye alîmdir, herkesin istihkaakini bilir ve tafdîlini ilmiyle yapar. Demek ki nehyin asil hedefi hasedden, atâletten, ilâhî hükümlere ve mukadderata i'tirâzdan men' ve fazilete ve kerîme giris, hased ve temennî ile degil, amel ile taleb edilmesi lâzim geldigini hatirlatmaktir {Hakk Dîni, II, 1346).

[12] ölümü temenniden nehy, bunda mefsedet oldugu içindir. O da hayât ni'metini izâle ve hayâtta sabit olacak fâideleri gidermektir. Çünkü Allah ecelleri takdîr etmistir, ölümü temennî Ise kaza ve kadere razi olmamaktir ve O'nun hükmüne teslim olmamaktir. Bunu Müslim, Duâlar'da rivayet etmistir.

[13] Bunun bir rivayeti Tibb'da da geçmisti.

[14] Bunun da bir rivayeti Tibb'da geçti. Hadîs, kazaya rizâyi ve Yüce Allah'in emrine teslîm olmayi tesvik eylemektedir.

[15] Basliga uygunluk "Levlâ entç..." sözlerindedir. Bunun birer rivayeti Cihâd'da ve Magâzî'de, "Hendek gazvesi' nde hendek kazilmasi bâbi"nda daha bütün olarak geçmisti.

[16] Ebû Hureyre'nin bu rivayeti Cihâd Kitâbi'nm sonlarinda muallak olarak geçmisti.

[17] Abdullah ibn Ebî Evfâ, sahâbî oglu sahâbîdir. Ridvan Bey'ati'nde bulunmustur. Kûfe'de en son vefat eden sahâbîdir. Vâkidî 86 târihinde vefat ettigini bildirmistir.
ibn Ebî Evfâ bu hadîsi buradaki rivayetten de anlasilacagi üzere, Kureys seriflerinden Umer ibn Ubeydillah'a gönderdigi bir mektûbda bildirmistir. Bu mektûb, Umer ibn Ubeydillah'in kölesi ve husûsî kâtibi olan Salim Ebu'n-Nadr tarafindan okunmus ve böylece rivayet edilmistir. Buhârî'nin Cihâd'da ve daha baskasinda Abdullah ibn Ebî Evfâ'dan getirdigi birkaç rivayetinde Ah-zâb harbinde Rasûlullah'in orduya verdigi günlük emirleri arasinda "Ey insanlar! Düsmanla karsilasmak (harb etmek) temenni etmeyiniz! Fakat (harb felâketinden dünyâ ve âhiret çetinlikleri ve belâlarindan korumasi için) Allah'tan afiyet ve selâmet isteyiniz..." ta'Iîmâti da vardi.
Iste bu ve benzeri nasslardan dolayi Islâm harb hukukuna göre, harb te-mennîsi ve arzusu nehyedilmistir. Beldeleri tahrîb ve kullan azâblandirmadan ibaret oldugundan harb, haddizatinda çirkindir, fenadir, sulh ve selâmet asildir. Harb ancak zaruret üzerine basvurulan bir vâsitadir. Bu zaruret gerçeklesince de, harbin bütün siddetlerine sabredilmesi dînî ve vatanî bir vazîfedir.

[18] Buhârî konusmada "Lev" kelimesini kullanmanin cevazina, bu âyette gelen Lût Peygamber'in bu sözüyle hüccet getirmistir. Lût Peygamber'in bu sözünün cevâbi hazfedilmistir ki, o da "Ben o takdirde muhakkak sizleri def ederdim" sözüdür.
Bununla Ilgili bir hadîs Peygamberler Kitâbi'nda da geçmisti.

[19] Bunun bir rivayeti Liân Kitâbi'nda geçmisti, basliga uygunlugu "Eger recm edici olaydim..." sözündedir.

[20] Hadîsin baslikla uygunlugu "Eger ümmetime mesakkat verecek olmasaydim..." sözünde oldugu meydandadir.
Buhârî hadîsin degisik râvîler tarafindan getirilen farkli ta'bîrlerini hiç bikmadan ayri ayri yollardan tesbît edip bildirmistir. Arada bâzi rivayetlerin mevkuf hadîs gibi görünenleri olmus ise de en sondaki senedle bunlarin hepsi merfü' oldugunu da göstermistir.
Bu hadîsin Namaz Kitabi, "Yatsi namazinin geri birakilmasi bâbi"nda da bâzi rivayetleri geçmisti.

[21] Oruç Kitâbi'ndaki Ebû Hureyre hadîsinde "Her abdest aldikça kendilerine mis-yoklanmayi emrederdim" lafziyle gelmistir. Bâzi nüshalarda "Herbir namâzsi-rasinda kendilerine misvak kullanmalarini emrederdim" lafziyle gelmistir. Hanefîler "Her abdest alista" rivayetine tutunarak, misvak kullanmayi abdest alirken namaz vaktine tahsis ederler... "Her namazda "hadîsini de bu ma'nâya hamlederler.

[22] Bu hadîsin bir rivayeti Oruç Kitâbi'nda geçti. Bastiga uygunlugu "Eger ay benim için uzatilsaydi..." temennîsindedir.

[23] Bu da geçen hadîsin baska yoldan bir rivayetidir. Bunun da bir rivayeti Oruç Kitâbi'nda geçti.

[24] Bunun da bir rivayeti Hacc Kitâbi'nda geçti.

[25] Bu hadîsin bir rivayeti Ensâr'in Menkabeleri Kitâbi'nda geçmisti. Buradaki basliga uygunlugu "Eger hicret olmasaydi" sözündeki temennî ifâdesindedir. Hadîsin bu cümlesiyle Peygamber, Ensâr'a muvafakatini ve Ensâr'i baskalarina tercîh ettigini en belîg bir uslûb Ile bildirmistir. Sübhesiz bu derece yüksek sehâ-det, Ensâr'in ahde vefa ve komsuluk, arkadaslik haklarina feragatle uyma gibi faziletleri hâiz bulunmalarindan dolayidir...

[26] Bunun da bir rivayeti bu senedle bundan daha bütün ve uzun bir metinle Tâif gazvesi bâbi'nda geçmisti.